

gisti, groupe
d'information et
de soutien des
immigré·e·s

Collectif national droits de l'Homme Romeurope

**Sfârșitul perioadei de tranziție pentru
cetățenii români și bulgari.**

Care sunt consecințele?

-decembrie 2013

Data de 31 decembrie 2013 reprezintă sfârșitul "perioadei de tranziție" impuse cetățenilor români și bulgari în cadrul tratatului de aderare la Uniunea Europeană (UE) din 25 aprilie 2005 a celor două țări, mai exact în articolul 20 al protocolului de aderare privind condițiile și modalitățile de aderare.

Acest document își propune să clarifice efectele sfârșitului acestei perioade.

Aplicarea unei perioade de tranziție: nu pentru prima oară

Perioada de tranziție nu a fost prevăzută pentru prima dată la includerea unui nou stat membru în UE. Aceeași procedură a fost aplicată în 1986 pentru Spania și Portugalia și în 2004 pentru opt țări din Europa de Est. În Franța, perioadele de tranziție pentru aceste țări au fost ridicate anticipat. În cazul României și Bulgariei în schimb, guvernul francez a decis în premieră aplicarea în integritate a perioadei de tranziție, în ciuda efectelor negative asupra persoanelor afectate, efecte denunțate de către HALDE¹ și de către numeroase asociații printre care și colectivul Romeurope.

Comisia Europeană a pledat pentru încheierea anticipată a perioadei de tranziție în cele 9 țări (din 25) în care aceasta a fost în vigoare. Aceasta a estimat că numărul persoanelor provenind din aceste țări a fost mai mare înainte de 1 ianuarie 2007 decât după această dată și chiar și mai mare începând cu 2002, data eliminării vizelor de scurtă ședere. În ciuda ideilor preconceptuate, numărul persoanelor venite din aceste țări a scăzut considerabil în anii 2008 și 2009. Comisia a constatat de asemenea că *"măsurile tranzitorii nu au avut decât o influență limitată asupra distribuției liberei circulații în interiorul UE și că fluxul liberei circulații este legat de alți factori, cum ar fi cererea generală de mână de lucru și efectele de rețea generate de populațiile străine deja existente sau de limbă."*²

Ce schimbări aduce sfârșitul perioadei de tranziție aplicate celor două țări pentru românii și bulgarii din Franța?

Măsurile luate în Franța pentru punerea în practică a protocolului de aplicare a tratatului de aderare a celor două țări au obligat cetățenii români și bulgari să se supună procedurii de autorizare prealabilă pentru muncă în vederea ocupării unui loc de muncă, situație valabilă până la data de 31 decembrie 2013.

În toate celelalte privințe, fie că este vorba de dreptul de ședere în calitate de lucrător independent sau student sau chiar "inactiv", cetățenii români și bulgari beneficiază, în principiu, începând cu data de 1 ianuarie 2007, de același tratament ca și ceilalți cetățeni ai Uniunii.

Cu toate acestea, Franța a decis să aplice reguli specifice cu privire la lucrătorii independenți, impunându-le acestora obligația de a solicita o carte de ședere ([articolul L. 121-2 al Ceseda](#)). Acest fapt a permis unor prefecturi să evalueze nu doar obiectul activității profesionale a acestora, ci și viabilitatea și chiar nivelul de profit pe care îl poate obține persoana interesată din activitatea independentă, lucru care era (și este) ilegal și contrar legislației Uniunii³.

O dată cu sfârșitul perioadei de tranziție, lucrătorii români și bulgari se regăsesc într-o situație identică cu cea a altor lucrători cetățeni ai Uniunii Europene. Acest lucru are consecințe, în speță asupra dreptului de ședere (I). Nu există, în schimb, consecințe privind dreptul de ședere al celorlalte categorii de persoane (mai exact al persoanelor care nu exercită niciun fel de activitate profesională) (II) sau privind eventualele acces la drepturi sociale al acestora (III).

¹ [HALDE, Circulara nr. 2009-372 din 26 octombrie 2009](#)

² [Comisia europeană, "Raport al Comisiei către Consiliu referitor la dispozițiile tranzitorii privind liberacirculația a lucrătorilor provenind din Bulgaria și România", COM \(2011\) 729 final, Bruxelles, 11 noiembrie 2011](#)

³ În acest sens, a se vedea CAA Douai, 17 septembrie 2013, n° 13DA00415

Având în vedere faptul că dreptul european permite acest lucru pentru toți cetățenii statelor UE, este de așteptat ca prefecturile să continue să emită refuzuri ale dreptului de ședere însoțite de măsuri de expulzare, apreciind că persoanele în cauză sunt "inactive" și că nu pot face dovada faptului că întrunesc cele două condiții necesare pentru solicitarea dreptului de ședere: resurse suficiente și asigurare de sănătate. Acest document trece de asemenea în revistă câteva reguli stabilite de legislația UE privind expulzarea cetățenilor europeni (IV).

I. Dreptul de ședere al "lucrătorilor" din UE

Principiile explicate mai jos se aplică tuturor cetățenilor Uniunii, inclusiv cetățenilor români și bulgari, începând cu data de 1er ianuarie 2014, cu excepția cetățenilor din Croația care sunt supuși perioadei de tranziție cel puțin până la data de 30 iunie 2015.

Noțiunea de "lucrător"

Deja în cadrul vechiului tratat de la Roma a fost recunoscută libera circulație și instalare pentru cetățenii Comunității care exersează o activitate profesională, întâi pentru salariați (articolul 48 al Tratatului de la Roma din 1957), apoi pentru persoanele care exersează o activitate independentă.

Nici în tratat și nici în legislația secundară nu există o definiție a noțiunii de "lucrător". Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE⁴) este cea care s-a angajat încă din anii 1960 să ofere o definiție a termenului: ea afirmă că această noțiune are implicații la nivel comunitar și nu trebuie interpretată în mod restrictiv.

În sensul dreptului Uniunii, noțiunea de "lucrător" presupune trei elemente⁵:

- 1) realizarea, într-o perioadă dată, a unor prestații sau a unei activități;
- 2) în contul altei persoane sub autoritatea căreia se află persoana în cauză
- 3) în schimbul unei remunerații (care poate fi în natură⁶).

Curtea de Justiție apreciază că această activitate trebuie să fie reală, efectivă și să nu fie redusă până la a deveni "marginală și accesorie"⁷.

Nu există nicio obligație referitoare la durata minimă a timpului de lucru săptămânal sau lunar: poate fi vorba despre o activitate executată cu timp parțial (câteva ore pe săptămână sunt suficiente, cu condiția ca activitatea să nu poată fi considerată ca fiind "marginală"). Astfel, în dosare judecate de către CJUE au fost considerați ca lucrători: un salariat care muncea 10 ore pe săptămână⁸, un muzician care lucra ca profesor de muzică 12 ore pe săptămână⁹, precum și o persoană care exersa o activitate profesională corespunzătoare cu aproximativ 14 % din timpul de lucru prevăzut pentru norma întreagă de muncă în contractul colectiv, și anume 5,5 ore pe săptămână¹⁰.

În cazul în care activitatea trebuie desfășurată într-o anumită perioadă, durata de desfășurare prealabilă sau prevăzută poate fi scurtă (două luni, două luni și jumătate¹¹...).

4 Până în decembrie 2009, denumirea acesteia era Curtea de Justiție a Comunității Europene, CJCE.

5 [CJCE, 3 iulie 1986, Lawrie Blum, dosar 66/85](#) ; [CJCE, 11 septembrie 2008, Petersen, dosar C-228/07](#)

6 [CJCE, 5 octombrie 1988, Steymann, dosar 196/87](#)

7 [CJCE, 23 martie 1982, Levin, dosar 53/81](#)

8 [CJCE, 13 iulie 1989, dosar 171/88, Rinner-Kühn REC \[1989\] p. 2743](#)

9 [CJCE, 3 iunie 1986, Kempf, dosar 139/85](#)

10 [CJUE, Genc, 4 februarie 2010, C-14/09](#)

11 [CJCE, 4 iunie 2009, Vatsouras și Koupatantze, dosare reunite n° C-22/08 și C-23/08](#) ; [CJCE, 26 februarie 1992, C-3/90, Bernini](#) ; [CJCE 6 noiembrie 2003, C-413/01, Ninni-Orasche](#)

Tipul contractului este de asemenea irelevant: astfel, CJUE a apreciat că un stagiar putea fi considerat "lucrător" dacă îndeplinea cele trei elemente menționate mai sus¹², la fel ca și în cazul unui ucenic¹³ sau al unei «tinere au pair», activități care au în comun remunerații foarte scăzute¹⁴.

Nu există, de asemenea, reguli privind valoarea remunerației (ucenicul menționat mai sus nu primea decât 400 de euro pe lună, iar o altă persoană doar 169 euro pe lună¹⁵). CJUE a hotărât deja că veniturile provenite dintr-o activitate salarială care sunt inferioare veniturilor minime sociale (ca de exemplu RSA - venitul de solidaritate activă) nu reprezintă un motiv suficient pentru a nu considera persoana respectivă ca "lucrător", nici chiar în cazurile în care persoana încearcă să completeze această remunerație cu ajutorul unei alocații sau al unui ajutor financiar provenit din fondurile publice ale țării gazdă.¹⁶

Cetățenii UE au acces la orice tip de muncă salariată, atât în sectorul privat cât și în funcții publice, în aceleași condiții ca și cetățenii francezi (numai unele posturi foarte rare în funcții publice pot fi rezervate cetățenilor francezi: este vorba în mod special de posturi legate de funcții suverane: poliție, apărare și justiție).

b. Accesul la Pôles emploi

În instrucțiunile către Pôles emploi din 24 noiembrie 2011¹⁷ se precizează că "*beneficiază de acces liber la piața de muncă și de dreptul de a fi înscrși pe lista persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă prin simpla prezentare a unui pașaport sau a unei cărți de identitate naționale valide cetățenii celor 24 de țări ale UE. Acest lucru este valabil și pentru cetățenii țărilor Spațiului economic european (SEE) - care include, pe lângă țările UE, și Islanda, Norvegia și Liechtenstein - precum și pentru cetățenii din Elveția, Andorra și San Marino, care pot solicita înscrierea pe lista persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă prin prezentarea unui act de identitate valid*".

Românii și bulgarii au, începând cu data de 1er ianuarie 2014, dreptul de a se înscrie la Pôles emploi și de a beneficia de prestații pentru persoane aflate în căutarea unui loc de muncă. În primele luni ale anului 2014 va fi, desigur, necesar să ne asigurăm de faptul că ridicarea măsurilor tranzitorii este respectată în toate agențiile Pôles emploi.

Rămâne în fapt obstacolul domicilierei pentru persoanele care nu au o adresă poștală, cu atât mai mult cu cât anumite CCAS refuză să domicilieze cetățenii români și bulgari care ocupă terenuri situate pe teritoriul comunei lor.

c. Deținerea unei cărți de ședere

Obligativitatea deținerii unui titlu de ședere, impusă românilor și bulgarilor care exersează o activitate economică, ia de asemenea sfârșit la data de 1er ianuarie 2014. Prin urmare, începând cu această dată, toate demersurile administrative vor putea fi efectuate cu simpla prezentare a pașaportului sau a cărții de identitate.

Conform [articolului L. 121-2 al Ceseda](#), cetățenii UE care doresc să depună o cerere pentru obținerea unui titlu de ședere pot face acest lucru, prefectura competentă fiind obligată, în cazul cetățenilor români și bulgari începând din 1 ianuarie 2014 la fel ca în cazul oricărui cetățean european, să analizeze această cerere și să elibereze după caz un titlu de ședere "UE - toate activitățile profesionale".

¹² CJCE, 21 noiembrie 1991, *Le Manoir*, dosar C-27/91; CJCE, 30 martie 2006, *Mattern și Cikotic*, dosar C-10/05

¹³ CJCE, 19 nov. 2002, C-188/00, *Kurz*

¹⁴ CJCE, 24 ian. 2008, C-294-06, *Payir e.a.*

¹⁵ CJCE, 4 iunie 2009, *Vatsouras și Koupantantze*, dosare reunite n° C-22/08 și C-23/08

¹⁶ Cf. deciziei *Vatsouras și Koupantantze* citată în nota 15

¹⁷ [Instrucțiuni PE n° 2011-192 din 24 noiembrie 2011 \(BOPE n° 2011-123\)](#)

d. Menținerea statutului de "lucrător"

Lucrătorii își păstrează dreptul de ședere fără limitarea duratei (și fără alte condiții suplimentare) în următoarele cazuri ([articolul R.121-6 I Ceseda](#)) :

-incapacitate temporară de muncă în urma îmbolnăvirii sau ca urmare a unui accident;

-șomaj involuntar, dacă persoana a fost angajată mai mult de un an și este înscrisă la Pôle emploi ca și persoană aflată în căutarea unui loc de muncă;

-formare profesională, cu condiția (în afara cazului de șomaj involuntar) să existe o legătură între formare și activitatea profesională anterioară.

Lucrătorii își păstrează dreptul de ședere timp de șase luni în următoarele cazuri ([articolul R.121-6 II Ceseda](#)) :

-șomaj involuntar după expirarea unui contract pe perioadă determinată mai mică de un an

-șomaj involuntar dacă lucrătorul rămâne în mod involuntar fără un loc de muncă în primele 12 luni de la încheierea contractului de muncă și dacă acesta este înscris la Pôle emploi ca persoană aflată în căutarea unui loc de muncă.

e. Intrarea pe teritoriul Franței în vederea căutării unui loc de muncă

Cetățenii români și bulgari au acum dreptul de a veni în Franța în scopul căutării unui loc de muncă și de a rămâne pe teritoriul francez în acest scop.

În legislația UE, persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă sunt asimilate "lucrătorilor" și beneficiază de dreptul la liberă circulație (fără alte condiții, în speță referitoare la resurse). Cetățeanul UE are, în fapt, dreptul de a se deplasa într-un alt stat membru pentru a căuta un loc de muncă¹⁸, acest drept incluzând dreptul de a se înscrie la Pôle emploi (cf. mai jos). El poate rămâne în statul membru cu condiția de a face dovada faptului că continuă să își caute de lucru și că are șanse reale de a fi angajat. Atâta vreme cât poate dovedi acest lucru, persoana respectivă și membrii familiei acesteia beneficiază de dreptul de ședere ([articolul R. 121-4 al Ceseda](#)).

Textele comunitare nu prevăd o durată maximă a șederii. Pentru Franța, o circulară ministerială din 10 septembrie 2010 stabilește principiul unei perioade inițiale de 6 luni de la înscrierea persoanei interesate la Pôle emploi în calitate de persoană aflată în căutarea unui loc de muncă, și pentru o perioadă următoare "*dacă fac dovada faptului că continuă să își caute în mod activ un loc de muncă și că au șanse veritabile de angajare*".

Atenție: această circulară este contestabilă întrucât afirmă că cetățenii EU și persoanele asimilate acestora "*nu pot revendica dreptul de ședere în calitate de lucrători*"¹⁹ fapt care contravine legislației și jurisprudenței constante a CJUE.

f. Accesul la formare profesională

O trecere în revistă completă a dreptului de acces la formare profesională este greu de făcut aici, având în vedere diversitatea acesteia.

Important de reținut este faptul că, dacă formarea prevede exercitarea unei activități plătite (chiar și infim), persoana interesată beneficiază de statutului de "lucrător" și poate deci urma formarea profesională fără ca alte condiții să îi fie impuse. Același lucru este valabil și în cazul în care formarea are loc după finalizarea unui contract de muncă și are legătură cu activitatea exersată anterior (cf. "Menținerea statutului de lucrător").

Dacă, dimpotrivă, formarea profesională nu permite decât dobândirea statutului de "student", administrația poate solicita persoanei în cauză să facă dovada faptului că dispune de resurse suficiente și de o asigurare de sănătate,

¹⁸ Articolul 45 § 3 al Tratatului FUE

¹⁹ Pagina 17 a [circulairei NOR : IMIM1000116C1](#) referitoare la "condițiile de aplicare a dreptului de ședere pentru cetățenii Uniunii Europene, ai altor state care fac parte din Spațiul economic european și ai Confederației Elvețiene, precum și pentru membrii familiilor acestora."

cu excepția cazului în care persoana beneficiază de drept de ședere prin apartenența la o altă categorie (de exemplu ca și membru al familiei sau titular al unui drept de ședere permanent)

În ceea ce privește accesul la programe de ucenicie sau de învățământ dual²⁰, întrucât în aceste cazuri este vorba de contracte de muncă,, chiar dacă acestea sunt de o natură deosebită ([articolul L. 6221-1 al codului muncii](#)), tinerii români sau bulgari care se vor angaja pe această cale vor beneficia de calitatea de "lucrător", dispunând din acest moment, la fel ca ceilalți tineri europeni, de statutul de "lucrător", fără ca condițiile referitoare la resurse suficiente și asigurare de sănătate să le fie opozabile.

g. Dreptul de ședere pentru membrii familiei

Membrii familiei (soț/soție, descendenți sub 21 de ani sau aflați în îngrijire și ascendenți aflați în îngrijire) cetățenilor români și bulgari, la fel ca cei ai altor cetățeni europeni care beneficiază de statutul de "lucrător", au dreptul la ședere în Franța în aceleași condiții cu lucrătorul și pot avea acces imediat la o activitate lucrativă.

Dacă membrii familiei sunt la rândul lor de naționalitate română sau bulgară, sau a unui alt stat membru al Uniunii, ei nu sunt obligați să posede un titlu de ședere. În cazul în care sunt cetățeni ai unui stat terț, ei trebuie să solicite un titlu de ședere în termen de trei luni de la intrarea în Franța.

II. Dreptul de ședere pentru așa-numitele persoane "inactive"

Dacă persoana interesată nu poate solicita un drept de ședere în calitate de "

· lucrător", sau în vederea "menținerii calității de lucrător", sau ca și "membru al familiei" și dacă nu întrunește condițiile pentru acordarea unui drept de ședere permanent, în majoritatea cazurilor este necesar să dovedească faptul că ea sau el întrunește condițiile necesare în calitate de persoană inactivă pentru a rămâne pe teritoriul țării, și anume: că dispune de resurse suficiente și de o asigurare de sănătate completă pentru toți membrii familiei.

Aceste condiții sunt impuse tuturor cetățenilor Uniunii. Prin urmare, sfârșitul perioadei de tranziție nu va fi sinonimă cu sfârșitul deciziilor de refuz al dreptului de ședere însoțite de ordine de expulzare (OQTF - obligație de a părăsi teritoriul Franței) adresate persoanelor despre care prefecturile consideră că nu îndeplinesc astfel de condiții și deci constituie o "*povară excesivă pentru sistemul de ajutor social francez*".

Acest document nu își propune să dezvolte această problematică a condițiilor referitoare la dreptul la ședere, pe această temă puteți consulta:

"[Les citoyens européens : 10 situations de droits sociaux et de droit au séjour](#) », Benjamin Demagny și Antoine Math, septembrie 2013²¹;

« [Les droits des citoyens de l'UE et de leur famille](#) », Gisti, februarie 2010.

20 Câteva link-uri utile referitoare la învățământul dual:

<http://www.emploi.gouv.fr/thematiques/formation-alternance>

<http://www.education.gouv.fr/cid155/se-former-par-l-apprentissage.html>

<http://travail-emploi.gouv.fr/informations-pratiques,89/fiches-pratiques,91/contrats,109/le-contrat-d-apprentissage,13810.html>

21 http://www.gisti.org/IMG/pdf/tableau_ue_v21_23_septembre_2013_.pdf

III - Accesul la drepturile sociale

Pentru a răspunde la întrebarea referitoare la accesul la drepturi sociale, este în primul rând imperios necesar a ști dacă persoana în cauză dispune (sau nu) de un drept de ședere. Este "lucrător"? Poate aduce dovezi pentru dreptul la menținerea statutului de lucrător? Este membru al familiei unui cetățean al Uniunii care beneficiază de drept de ședere? Poate beneficia drept de ședere permanent? Sau este "inactiv" și trebuie așadar să dispună de resurse suficiente și de asigurare de sănătate?

Aceste întrebări nu reprezintă o noutate; ele s-au impus încă începând cu data de 1er ianuarie 2007, întrucât perioada de tranziție nu a afectat niciodată accesul cetățenilor români și bulgari la drepturile sociale!

Sfârșitul perioadei de tranziție permite, prin urmare, tuturor persoanelor care lucrează să solicite aceste drepturi fără ca cele două condiții impuse persoanelor inactive să le fie opozabile.

Cu toate acestea va trebui să rămânem vigilenți în raport cu practicile administrației, care tind deseori să asimileze lucrătorii persoanelor inactive pe motiv de activitate profesională de scurtă durată sau salariu mic.

IV. Sfârșitul perioadei de tranziție nu semnifică sfârșitul măsurilor de expulzare

Există trei cazuri în care este posibilă pronunțarea unui ordin de expulzare la adresa unui cetățean al Uniunii europene:

- absența dreptului de ședere;
- o ședere care constituie o încălcare a legii;
- un comportament care reprezintă o amenințare gravă, actuală și reală, care afectează un interes fundamental.

Prima și a treia ipoteză au fost cel mai adesea invocate de către administrație în acești ultimi ani.

a. Posibilitatea expulzării pe motiv că persoana în cauză ar constitui o "povară excesivă"

În ceea ce privește absența dreptului de ședere, prefecturile tind să aprecieze, deseori în mod eronat, că o persoană care nu exersează o activitate profesională este în mod obligatoriu "inactivă". În lipsa unor resurse suficiente și a unei asigurări de sănătate, persoana respectivă reprezintă, în viziunea administrației, o "povară excesivă" pentru sistemul de ajutor social francez și poate constitui obiectul unei măsuri de expulzare.

Totuși, CJUE²² a apreciat că această povară excesivă pentru sistemul de asistență socială a unui stat membru trebuie evaluată:

-având în vedere situația particulară a persoanei în cauză dar și ponderea globală pe care acest tip de situație o poate avea asupra sistemului de asistență socială a statului (trebuie verificat dacă, având în vedere numărul persoanelor aflate în aceeași situație, beneficierea de un asemenea drept ar avea consecințe asupra nivelului global al ajutorului pe care statul l-ar putea oferi).

Această decizie contravine așadar jurisprudenței judecătorești administrative franceze, și anume celei a Consiliului statului care, prin avizul din 26 noiembrie 2008, a apreciat că prefectul putea să ia o decizie de expulzare la adresa unui cetățean comunitar chiar și înainte ca acesta să fie în mod efectiv inclus în sistemul de ajutor social²³.

22 CJUE, 19 septembrie 2013, Brey, dosar C-140/12

b. Posibilitatea de expulzare pentru "tulburarea ordinii publice"

În aplicarea [articolului L. 511-3-1, 3° al Ceseda](#), autoritățile prefectorale pot emite un ordin de expulzare dacă comportamentul unui cetățean sau al unei cetățene UE constituie o amenințare reală, actuală și suficient de gravă la adresa unui interes fundamental al societății franceze.

Aplicarea acestei dispoziții în Franța este problematică și contravine dreptului Uniunii. CJUE afirmă că excepțiile de la dreptul la liberă circulație trebuie interpretate strict.

Ea apreciază astfel că o condamnare penală nu justifică în mod automat recurgerea la o măsură de expulzare. Este necesar ca faptele și circumstanțele care au condus la această condamnare să evidențieze un comportament personal al persoanei în cauză care să reprezinte o amenințare actuală pentru ordinea publică. În condițiile în care trebuie ținut cont de asemenea de riscul de recidivă, simpla posibilitate de comitere a unor noi infracțiuni, fără alte elemente circumstanțiale, nu este suficientă pentru a putea considera amenințarea ca fiind reală.

Varietatea deciziilor tribunalelor administrative arată dificultatea interpretării noțiunii de tulburare a ordinii publice. Simple interpelări pentru furt pot justifica o măsură de expulzare²⁴; o condamnare pentru furt poate, dimpotrivă, să fie considerată insuficientă pentru a reprezenta o amenințare reală, actuală și suficient de gravă pentru interesul fundamental al societății franceze.²⁵...

c. Posibilitatea de expulzare pentru "încălcarea legii"

[Articolul L. 511-3-1 al Ceseda](#) prevede că o măsură de expulzare poate fi luată la adresa unui cetățean străin a cărui ședere "constituie o încălcare a legii".

Această încălcare a legii este definită în două moduri în textele legislative:

-fie este vorba de reînnoiri succesive ale șederilor cu durate mai mici de trei luni de zile și despre care administrația consideră că ar avea drept scop rămânerea pe teritoriu atunci când condițiile impuse în mod normal pentru o ședere cu o durată mai mare de trei luni nu sunt îndeplinite;

-fie încălcarea este caracterizată prin faptul că scopul esențial al șederii ar fi acela de a beneficia de sistemul de asistență socială. Or CJUE a avut ocazia să precizeze că încălcarea legii necesită nu doar un element obiectiv ci și un element subiectiv care constă în "*voința de a obține un avantaj rezultat din reglementările comunitare prin crearea artificială a condițiilor necesare pentru obținerea acestuia*"²⁶.

Pozițiile jurisdicțiilor de fond franceze (tribunale administrative, curți de apel administrative) sunt foarte variate²⁷.

23 [CE, aviz, 26 noiembrie 2008, n° 315441](#)

24 TA Rennes, 7 noiembrie 2007, n° 0704490 ; [CAA Lyon, 10 iunie 2010, n° 09LY02615](#) ; CAA Douai, 28 iunie 2012, dosar . n° 11DA01838

25 CAA Douai, 30 iulie 2009, n° 09DA01151

26 [CJUE, Emsland-Stärke, 14 dec. 2000, C-110/99](#)

27 Pentru anumite jurisdicții, intrările/ieșirile frecvente nu pot constitui o încălcare a legii ([CAA Douai, 25 octombrie 2012, n° 12DA00853](#)) în timp ce pentru altele o constituie, dacă în rest persoana nu demonstrează că întrunește condițiile cerute pentru acordarea unui drept de ședere (CAA Lyon, 29 noiembrie 2012, n° 12LY00483). În același timp, unii judecători apreciază că o persoană nu poate deveni o povară excesivă și deci nu poate abuza de dreptul la libera circulație dacă aceasta nu beneficiază de niciun ajutor social, nici chiar dacă aceasta nu trăiește decât din cerșetorie și din ajutorul umanitar asociativ (CAA Bordeaux, 17 octombrie 2013, n° 13BX0934).